

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพตัวแทนความเจ็บป่วย การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ธีรนาถ ห่านิรติศัย* เยาวรัตน์ มัชฌิม** ศศิพิมพ์ ไพโรจน์กิจตระกูล***

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการปฏิบัติตัว และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาพตัวแทนความเจ็บป่วย การสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยแบบบรรยายเชิงความสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม จำนวน 187 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบประเมินภาพตัวแทนความเจ็บป่วย 3) แบบประเมินการสนับสนุนทางสังคม และ 4) แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตัว มีค่าความเที่ยงของเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ .88, .80 และ .94 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

ผลการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตัวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ภาพตัวแทนความเจ็บป่วยด้านภาพสาเหตุของการเจ็บป่วย และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติตัวของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .15, p < .05$; $r = .53, p < .01$)

สรุป: พยาบาลหน่วยไตเทียม สามารถใช้แนวคิดภาพตัวแทนความเจ็บป่วย ร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ในการออกแบบโปรแกรมการพยาบาลเพื่อส่งเสริมให้ผู้ป่วยที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม มีพฤติกรรมการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม

คำสำคัญ: ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง, การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม, ภาพตัวแทนความเจ็บป่วย, การสนับสนุนทางสังคม, พฤติกรรมการปฏิบัติตัว

* ผู้รับผิดชอบหลัก รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ E-mail: harnirat@gmail.com

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

***หัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยโรคไตและไตเทียม โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

Relationship between Illness Representation, Social support, and Health Behavior of Patients with Chronic Kidney Disease Undergoing Hemodialysis

Abstract

Purpose: This study aimed: 1) to examine the level of health behavior, and 2) to examine the relationship between illness representation, social support and health behavior among patients with chronic kidney disease undergoing hemodialysis.

Design: Descriptive correlational research.

Methods: The participants were 187 patients with chronic kidney disease undergoing hemodialysis. The participants were selected based on the inclusion criteria. Instruments used to collect data include: 1) the Demographic Data Form, 2) the Illness Representation Questionnaire (IR-ESRD), 3) the Social Support Questionnaire (SSQ), and 4) the Health Behavior Questionnaire. All instruments had been examined their reliability with the Cronbach's alpha coefficients of .88, .80 and .94, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's product moment correlation and Spearman's rank correlation.

Results: The results revealed that the majority of the participants had overall health behavior at a moderate level. The illness representation in dimension of cause of illness and social support had a positive correlation with health behavior ($r = .15, p < .05$; $r = .53, p < .01$).

Conclusions: Nurses working at hemodialysis centers could use the concepts of illness representation and social support in developing nursing programs for promoting health behaviors for the patients with end-stage renal disease undergoing hemodialysis.

Key words: patients with end-stage renal disease, hemodialysis, illness representation, social support, health behavior

*Corresponding author, Associate Professor, Faculty of Nursing, Thammasat University, Klong 1, Klong Luang, Pathum Thani, 12120, Thailand. Email: hamirat@gmail.com

** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Thammasat University

*** Head nurse, Nephrology and Dialysis Unit, Thammasat University Hospital